

10. Дослідження технологічних властивостей зерна соризу

Олеся Прокопенко, Олена Супрун-Крестова
Національний університет харчових технологій

Вступ. Розширення асортименту круп'яних продуктів спонукає науковців шукати нові перспективні круп'яні культури. Однією з таких культур є сорго рисозерне (*Sorghum orysooidum*), або як його ще називають – сориз – гібрид хлібного сорго і диких форм рису. Зерно соризу характеризується цінними властивостями зернового сорго, стабільною високою продуктивністю, посухо- та жаростійкістю, солевитривалістю, невибагливістю до ґрунтів з високою технологічністю, харчовою цінністю та добрими смаковими якостями рису [1, 2].

За даними селекціонерів [3] зерно соризу різних сортів містить 13,2 - 14,0 % білка, 62 - 68 % крохмалю, 3,4 - 3,7 % жиру. Вихід крупи сягає 80 - 87 %, яскраво-жовтого або жовтого кольору, багатой на білково-вітамінний комплекс та цінні мінеральні речовини.

Враховуючи хімічний склад зерна соризу, його технологічні властивості, структуру крохмальних зерен та інше, в тому числі й специфічні показники, селекціонерами ведеться робота щодо створення сортів соризу: для виготовлення екструдованих виробів, грильязу та кріпсів, для виробництва різних крупів, в тому числі плющених, для виробництва продуктів дієтичного, лікувально-профілактичного та геріатричного харчування.

Перераховані напрямки накладають свій відбиток на моделі сортів і критерії селекції, які визначаються проявом якісних і кількісних ознак – від розміру та форми зернівок, їхніх механічних властивостей до товарного вигляду сорту [4].

Метою наших досліджень було вивчення технологічних властивостей зерна соризу для обґрунтування можливості подальшого його використання при виробництві круп'яних продуктів швидкого приготування.

Матеріали і методи. Об'єктом нашого дослідження було зерно соризу, врожаю 2013 року.

Визначення технологічних показників якості зерна (вологості, об'ємної маси, маси 1000 зерен, щільності, тощо) проводили за методиками, які затверджені відповідними ГОСТами.

Результати. Визначення технологічних показників якості показало (табл. 1), що зерно соризу за кутом насипного схилу відноситься до добре сипких продуктів, його кут насипного схилу 32-35 град, також сипкість характеризує коефіцієнт зовнішнього тертя. За формою зерно зі спинки більш округле, а в профіль еліптичне.

Таблиця

Технологічні показники якості зерна соризу

Назва показника	Сориз
Масова частка вологи, %	13,7
Натура (об'ємна маса), кг/м ³	715
Маса 1000 зерен, г	24,1
Кут природного нахилу, град.	32-35
Густина, г/см ³	1,12
Шпаруватість, %	57,60
Коефіцієнти зовнішнього тертя спокою:	
1. по пластмасі	0,294
2. по сталі	0,420
- по гумі	0,365

Визначення шпаруватості зерна є особливо важливим для зберігання зерна. Чим менша шпаруватість, тим щільніше укладатиметься зерно і більша насипна маса одиниці об'єму. Дослідження показали, що шпаруватість соризу складає 57,60 %, що в свою чергу, говорить про не щільне укладання зернової маси. Зерно характеризується високою об'ємною масою, що характерне для крупного та виповненого зерна. Також було визначено кислотність зерна соризу, яка складала 2,8°, що відповідає показникам для свіжозібраного зерна.

Висновки. Проведені дослідження технологічних властивостей зерна соризу говорять про його добру технологічність та дають змогу обґрунтувати можливість подальшого його використання при виробництві круп'яних продуктів швидкого приготування.

Література:

1. Дремлюк Г. К. Сориз – культура третього тисячелеття: монографія – Одеса, 2001. – 121 с.
2. Соргові культури: технологія, використання, гібриди та сорти: рекомендації Інституту сільського господарства степової зони НААН України. – Дніпропетровськ, 2011. – 64 с.
3. Каталог сортів та гібридів Селекційно-генетичного інституту. – Одеса : СГІ – НЦНС, 2009. – 173 с.
4. Дремлюк Г. К. Селекція соргових культур – міцна нитка в історії інституту / Г. К. Дремлюк, В. Л. Гамандій, І. В. Гамандій // Збірник наукових праць СГІ - НЦНС, вип. 20 (60). – Одеса, 2012. – С. 132-141.